

SF

Clifford D. Simak

**ŠEKSPYRO
PLANETA**

Knygute.lt

Clifford D. Simak

ŠEKSPYRO PLANETA

Mokslinis-fantastinis
romanas
ir apsakymai

Tūkstančius metų skrisdami kosminiais laivais milžiniškus tarpžvaigždinius atstumus, žmonės net nenutuokė, jog planetas jungia hipererdviniai tuneliai, kuriais į tolimiausią Galaktikos užkampį gali patekti ir žmogus Šekspyras ir egzotiškas ateivis Mėsėdis, ir bet koks kitas protingas padaras. Bet vieną gražią dieną šiuos hipererdvinius tunelius kažkas užblokavo...

Dar šioje knygoje rasite du apsakymus - apie įsimylėjusi žvaigždėlaivį ir apie medžioklę žvėries, galinčio sunaikinti visą gyvybę mūsų Žemėje.

Iš anglų kalbos vertė IRMINA DOMEIKIENĖ
Clifford D. Simak - SHAKESPEARE'S PLANET
New York, DAW books, 1987

Copyright © by Clifford D. Simak, 1976
Cover art Copyright © by Tim White, 1990

Vertimas į lietuvių kalbą:
© leidykla "Eridanas", 1998
© leidykla Knygute.lt, 2019

Turiny

ŠEKSPYRO PLANETA

GRAŽUOLĖ

PŪDLIO NAKTIS

ŠEKSPYRO PLANETA

1

Jie buvo trise, o retsykais likdavo tik vienas. Kai taip nutikdavo - rečiau, nei derėjo, - vienas jau nebenutuokė, kad jie buvo trise, kadangi trys asmenybės keisčiausiu būdu jame susilydydavo į vieną. Kai trys tapdavo vienu, permaina būdavo kur kas sudėtingesnė už paprastą sudėtį, tarsi susilieėjimas suteiktų jiems naują kokybę ir visumą paverstų kažkuo daugiau nei paprasta dalių sudėtimi. Ir tiktai jeigu trys tapdavo vienu, nežinančiu, jog anksčiau buvo trys, trijų protų ir trijų asmenybių susilieėjimas priartindavo juos prie tikslo, vardan kurio jie egzistavo toliau.

Jie buvo tas pat, kas ir Laivas, o Laivas - tas pat, kas ir jie. Norint tapti Laivu, tiksliau tariant, norint pamėginti tapti Laivu, reikėjo paaukoti savo kūnus ir veikiausiai didžiausią savo žmogiškos esybės dalį. O tuo pačiu tikriausiai ir savo sielas, nors to daryti nebūtų sutikęs niekas, o mažiausiai jie patys. Be to, reikia pastebėti, kad tas nesutikimas neturėjo nieko bendra su jų tikėjimu ar netikėjimu sielos ne-

mirtingumu.

Jie buvo Kosmose, kaip ir Laivas, ir tai ne-
nuostabu, nes jie ir buvo Laivas. Ir prieš beža-
dę, nykią bei tuščią erdvę stojo tokie pat nuo-
gi, kaip ir Laivas. Nuogi prieš erdvės koncepci-
ją, kurios niekas nepajėgė suvokti iki galo, ir
prieš dar sunkiau suvokiamą laiko koncepciją.
Ir, kaip palaipsniui paaiškėjo,

nuogi prieš erdvės bei laiko išvestines, bega-
lybę ir amžinybę, o jau šios dvi koncepcijos
viršijo bet kokio proto galimybes.

Šimtmetis po šimtmečio - ir jie drauge įsitiki-
no, kad iš tiesų norėtų atmesti viską, kuo buvo
anksčiau, ir tapti Laivu, tik Laivu ir niekuo
daugiau, išskyrus Laivą. Bet šios išsvajotosios
stadijos jie dar nepasiekė. Vis dar pasireiškė
žmogiška prigimtis, niekaip negeso atmintis.
Kartais jie jausdavo savo ankstesnes asmeny-
bes, nors pojūčiai slopo ir išdidumas blėso,
neištverdamas širdį gniaužiančių abejonių: ar
jų pasiaukojimas išties buvo toks kilnus, kaip
kadaise jie save tikino? Ar greit, ar negreit, bet
jie suvokė - ne, ne visi kartu, bet vienas po
kito, - jog neteisėtai iškreipė sąvokų prasmę,
žodeliu "pasiaukojimas" pridengdami pirmųkš-
tį egoizmą. Visiško atvirumo akimirkomis jie
vienas po kito suprato, kad juos užvaldžiusios

neprašytos abejonės gali pasidaryti svarbesnės už savimeilę.

O kitais atvejais iš seniai praėjusių metų tamsos vėl išnirdavo sėkmės bei nesėkmės, ir akis į akį su savimi, slapia nuo kitų, kiekvienas permąstydavo jas su pasitenkinimu, kurio nebūtų drįsęs prisipažinti netgi pats sau. Nutikdavo, kad jie, likę atskiri, šnekučiuodavosi tarpusavyje. Kad ir kaip būtų gėda (jie neabejojo, kad tai gėda), jie toli nuo galutinio savo asmenybių susiliejinimo akimirką ir atvirumo minutėmis suprasdavo, kad daro tai sąmoningai, instinktyviai vengdami visiško individualumo praradimo. O neblėstanti šio praradimo baimė bet kuriai mąstančiai būtybei asocijavosi su mirtimi.

Bet paprastai, o laikui bėgant vis dažniau, jie būdavo kalvu ir tik Laivu - ir šioje būsenoje patirdavo pasitenkinimą bei išdidumą, o kartais netgi šventumą. Šventumas - savybė, kurios neišreikšti žodžiais ir neapibrėšti mintimi, kadangi jis nėra pojūtis ar pasiekimas, pavaldus sutvėrimui, vadinamam "žmogumi": ji, ši savybė, pranoksta visus kitus pojūčius bei pasiekimus, pranoksta viską, ką gali pasiekti netgi nepaprasta vaizduote apdovanotas žmogus. Veikiausiai šventumą jie patirdavo tada,

kai pasijusdavo mažesniaisiais erdvės bei laiko broliais ar, kad ir kaip būtų keista, sutapatindavo save su erdvės-laiko koncepcija, su hipotetiniais Visatos atsiradimo ir egzistavimo pagrindais. Ir pasiekę tapatumą, jie virsdavo tarsi artimais žvaigždžių giminaičiais bei galaktikų kaimynais - tuštuma ir jos klystkeliai vis dar baugino, bet pamažu darėsi įprasti.

O pačiomis gražiausiomis minutėmis, kai jie labiausiai prisiartindavo prie galutinio tikslo, iš jų sąmonės pasitraukdavo netgi Laivas, ir tarp žvaigždžių atsidurdavo jie patys. Suvienytas *vienas*, kilęs iš trijų, lėkdavo per tuštumą, įveikdamas klaidžiausius kelius, ir daugiau nebesijautė nuogas, jis buvo pilnateisis Visatos pilietis, Visatos, kuri nuo šiol ir visiems laikams tapo jo tėvyne.

2

Ir kartą Šekspyras pareiškė Mėsėdžiui:

- Laikas artėja. Gyvenimas veržliai išeina - aš jaučiu, kaip jis išeina. Būk pasirengęs. Tegul tavo iltys įsminga į kūną, kai iki mirties beliks lik akimirka. Nereikia manęs žudyti, reikia suėsti mane būtent tada, kai aš mirštu. Ir jau, žinoma, nepamiršk viso kito. Nepamiršk nieko,

ką aš tau sakiau. Tu privalėsi pavaduoti mano genties žmones, kurių čia nėra. Kaip mano geriausias ir vienintelis draugas, neapvilsk mane atsiveikinimo su gyvenimu akimirka...

Mėsėdis prigludo prie žemės ir suvirpėjo.

- Aš to neprašiau, - tarė jis. - Savo valia nebūčiau to daręs. Nesu pratęs žudyti senų ir mirštančių. Laimikis turi būti kupinas jėgų ir sveikatos. Bet kaip gyvas gyvam, kaip protingas protingam, aš negaliu neįvykdyti tavo prašymo. Tu tvirtini, jog tai šventas reikalas - atlikti dvasininko apeigas. Tu tvirtini, jog vengti apeigų - nuodėmė, tačiau visa mano esybė sukyla prieš tai, kad turėsiu suėsti draugą.

- Tikiuosi, - pratarė Šekspyras, - kad mano mėsa nebus pernelyg kieta ir be blogo kvapo. Tikiuosi, tu sugebėsi praryti ją nepaspringdamas...

- Nepaspringsiu, - pažadėjo Mėsėdis. - Aš sukaupsiu visą savo valią. Atliksiu apeigas taip, kaip pridera. Viską padarysiu taip, kaip prašai. Įvykdysiu visus tavo priesakus. Tebus tau lemta numirti ramiai ir kilniai, žinant, jog tavo paskutinytis ir pats ištikimiausias draugas atliks visus su mirtimi susijusius ritualus. Bet leisiu sau pastebėti, kad tai pati keisčiausia ir nemaloniausia ceremonija iš visų, apie kurias

esu girdėjęs per visą savo ilgą bei nuodėmingą gyvenimą.

Šeksypras tylutėliai nusijuokė ir tarė:

- Galvok, ką tik nori.

3

Karteris Hortonas grįžo į gyvenimą. Jam vaidenosi, kad jis guli tamsios miglos kupino šulinio dugne. Jis jautė baimę bei įniršį, todėl pamėgino išsivaduoti iš miglos ir išsikapanoti iš šulinio. Bet migla vyniojosi aplink it įkapės, o rūkas skverbėsi į raumenis ir trukdė judėti. Tada jis aprimo. Tik protas neritmingai tikėjo, ieškojo atsakymo į klausimą, kur jis ir kaip čionai pateko, - ieškojo ir niekaip nerado. Prisiminimų nebuvo visai. Jis gulėjo nejudėdamas ir apstulbęs suvokė, kad jam šilta ir patogiu. Tarsi būtų čia gulėjęs visą laiką ir visą laiką jautęs šilumą bei jaukumą, o galiausiai vis dėlto supratęs, kas gi tai.

Bet per šilumą ir jaukumą skverbėsi mintis, kad laikas nelaukia, kad reikia kažko griebtis, ir jis nustebo, iš kur ji atsirado. Negi nepakanka, klausė jis savęs, to, kas yra, - ir kažkuri pasąmonės dalis suklykė, jog ne, nepakanka. Jis vėl pamėgino išsiropšti iš šulinio, nusipurty-

ti tamsą ir miglą, ir vėl, neapsakomai pavaręs, patyrė nesėkmę.

“Aš nusilpęs, - prisipažino sau jis, - bet kodėl? Kodėl?”

Jam norėjosi surikti, atkreipti į save dėmesį - balsas neklausė. Ir staiga jis apsidžiaugė, jog sušukti nepavyko, nes neprotinga atkreipti į save dėmesį, kol esi nesustiprėjęs. Jis gi nežino, kur esąs, ir juo labiau nežino, kas ir su kokiais ketinimais šmirinėja netoliese.

Jis vėl pasinėrė į miglą bei tamsą ir patogiai įsitaisė patenkintas, kad jos slepia jį nuo galimų pavojų. Ir truputį pralinksėjo, pajutęs naują įniršį, tylų ir atkaklų: kodėl būtent aš privalau slėptis nuo nežinia ko?

Pamažu migla išsisklaidė, ir paaiškėjo, kad jis visiškai ne šulinyje. Veikiausiai tai mažas kambarėlis, kurį galima apžiūrėti. Jis taip ir padarė.

Abiejose pusėse stūksojo metalinės sienos, jos linko ir jungėsi per pėdą virš jo galvos, suformuodamos lubas. Lubose malėsi angos, pro kurias kyšojo juokingi prietaisai. Nuo šių prietaisų vaizdo pradėjo atsigauti atmintis, ir visų pirma atgijo šalčio pojūtis. Ne todėl, kad jam išties būtų pasidarę šalta, tiesiog jis prisiminė,

kas tai yra šaltis. Ir vos tik tas prisiminimas palietė jo sąmonę, paskui jį it banga plūstelėjo pačios įvairiausios žinios, mintys ir vaizdiniai.

Paslėpti ventiliatoriai pūtė šilumą, ir jis suprato, kodėl jam patogu. Patogu, nes jis guliant ant storos minkštos paklodės, dengiančios kameros grindis. Kameros grindis, būtent taip - pamažu grįžo netgi žodžiai, netgi specialūs terminai. Juokingi prietaisai lubų angose - gyvybės palaikymo sistemos dalis, ir jeigu jie matosi, vadinasi, jam jų daugiau nebereikia. O jeigu jam jų tikrai nebereikia, tai galėjo nutikti tik dėl vienintelės priežasties: Laivas nusileido.

Laivas nusileido, ir jį pažadino iš šalto snaudulio - atšildė kūną, į kraują suleido stiprinančių preparatų, o paskui, lašas po lašo, kruopščiai atmatuotas itin efektyvių maitinamųjų medžiagų dozes. Jam atliko masažą, sušildė, gražino į gyvenimą. Taip, gražino į gyvenimą, tarsi jis būtų miręs. Dabar jis prisiminė, kokios begalinės diskusijos vyko šia tema: anabiozės problemą vilkino, gromuliavo, tampė, trupino į šipulius ir bergždžiai stengėsi iš tų šipulių surinkti kažką nauja. Anabiozę pakrikštijo miegu, - žinoma, ko daugiau galėjai tikėtis, juk reikėjo surasti lengvus ir ausiai malonius žodžius. Bet

kas gi tai buvo iš tiesų - miegas ar mirtis? Kas tuo metu nutikdavo žmogui - jis užmigdavo ir pabusdavo? Ar numirdavo ir prisikeldavo?

Tiesą sakant, dabar tai jau nebeturi reikšmės. Ar jis buvo miręs, ar užmiges - dabar jis gyvas. "Velniai mane rautų, - šūktelėjo jis mintyse, - o juk pavyko!" Ir tiktai šūktelėjęs pirmąkart suprato, kad šiokių tokių abejonių vis dėlto buvo - buvo, nepaisant visų bandymų su pelėmis, šunimis ir beždžionėmis. Buvo, nors jis niekada nekalbėjo apie savo abejones atvirai, slėpdamas jas ne tik nuo kitų, bet ir pats nuo savęs.

Tačiau jeigu jis sugrįžo į gyvenimą, vadinasi, sugrįžo ir kiti. Po minutės kitos jis išsikrapštys iš kameros ir pamatys juos. Veikiausiai jie jau laukia, ir visa ketveriukė susitiks iš naujo. Regis, jie drauge buvo tik vakar - tarytum keturiese būtų praleidę malonų vakarą, o šįryt pabudę po nakties be sapnų. Nors, žinoma, jis suprato, kad kameroje praleido kur kas daugiau, nei vieną naktį, - galbūt netgi visą šimtmetį.

Jis pasuko galvą į šoną ir išvydo liuką su storo stiklo iliuminatoriumi. Pro stiklą matėsi kambarėlis su keturiomis drabužių spintomis palei sieną. Bet kambarėlyje nieko nebuvo, ir

tai galima paaiškinti tik vienaip: likusieji vis dar savo kamerose. Jis užsigeidė ką nors jiems šūktelėti, bet galiausiai persigalvojo. Tai būtų nerimtas, berniokiškas poelgis.

Jis ištiesė ranką ir spustelėjo rankeną. Ši atkakliai priešinosi, bet galų gale pasidavė. Liukas atsivėrė. Įsprausti į jį kojas nebuvo lengva - nepakako vietos kaip reikiant pasijudinti. Bet jis susidorojo su šia užduotimi ir, rangydamasis visu kūnu, atsargiai nuslydo ant grindų. Šios bematant nutvilkė lediniu šalčiu, be to, kameros metalas taip pat gerokai atvėso.

Skubiai žengtelėjęs link gretimios kameros, jis atidžiai pažvelgė pro iliuminatorių - ir išvydo, jog kamera tuščia, o gyvybės palaikymo sistema įtraukta į lubas. Kitose dviejose kamerose taip pat nieko nebuvo. Jis suakmenėjo iš siaubo. Juk negalėjo trys kiti, sugrižę į gyvenimą, palikti jį vieną! Jie būtinai jo sulauktų, kad paskui visi drauge išeitų laukan. Tai yra, jis buvo įsitikinęs: jie tikrai būtų jo palaukę, jei nebūtų nutikę kas nors nenumatyta. Kas gi galėjo nutikti, kas?

Jau Elen tai tikrai būtų jo laukusi. Merė su Tomu gal ir galėjo pasprukti, o Elen būtų laukusi....